

Justisdepartementet,
Kriminalomsorgsavdelingen,
Postboks 8005 Dep,
0030 Oslo

Oslo, onsdag, 31. august 2011
Vår ref.: 885/RL
Må alltid oppgis.

Høringsforslag – frigang fra første dag.

Det vises til høringsbrev av 17.06.11. Juss-Buss takker for tilliten som høringsinstans.

Innledning

Juss-Buss er en frivillig rettshjelpsorganisasjon, drevet av juss-studenter som er tilknyttet det juridiske fakultetet ved Universitetet i Oslo. Juss-Buss har over 50 saksmottak i fengsel hvert år og tar årlig i mot ca. 530 henvendelser vedrørende fengselsrett og straffegjennomføring. Gjennom vår praksis har vi opparbeidet oss bred erfaring på området.

På bakgrunn av dette vil fengselsgruppa ved Juss-Buss komme med noen bemerkninger til høringsbrevet.

Generelle bemerkninger

Juss-Buss opplever at mulighet for å arbeide, gå på skole eller lignede programvirksomhet motiverer innsatte, bedrer muligheten for å klare seg gjennom soningen i fengsel og hindrer tilbakefall etter endt soning. Frigang gir en mulighet til å opprettholde kontakten man har til samfunnet utenfor murene. Juss-Buss mener dette vil minske risikoen for institusjonalisering og kriminalisering av den innsatte, og snarere vil hjelpe den innsatte til å opprettholde eller få kontakter i skole og arbeidsliv. Juss-Buss er etter dette positivt innstilt til at fanger på dommer under ett år får mulighet til å starte med frigang fra første dag.

Spesielt for unge lovbrytere vil frigang så tidlig som mulig være et tiltak som kan gjøre at det blir lettere å komme tilbake til et liv uten kriminalitet etter endt soning. Frigangen reduserer skadevirkningene et oppbrudd av livssituasjon kan føre til. Det er viktig at unge innsatte får være i et utviklende og positivt miljø fra starten av, også med folk på sin egen alder. Spesielt for unge vil frigang fra første dag gjøre at de ikke knytter kontakter i fengselet som kan være uheldig for utvikling og resosialisering.

Frigangssystemet er et system basert på tillit. Dette bidrar til at den innsatt får en sosial trening og får rammer og retningslinjer man må holde seg til. Å få tillit, og videre å bli stilt krav til, er viktig for ethvert menneskes positive utvikling. Dette gjelder også for soningsdømte. Gjennom frigang får den innsatte sosial trening, rammer og retningslinjer han må forholde seg til.

Juss-Buss vil imidlertid legge til at frigang ikke nødvendigvis oppleves som enkelt for den innsatte. Man har som nevnt strenge retningslinjer og rammer man må forholde seg til. Selv om man har frigang, er man fortsatt i stor grad frihetsberøvet, og man har lite kontroll over

hverdagen sin. Frigang kan imidlertid føre til at man kan bli mer normalisert i fengsels- hverdagen, og gir slik en lettere overgang til livet etter endt soning.

Normaliseringsprinsippet blir også løftet frem som sentralt i st. meld nr 37 " *Straff som virker*". Der trekkes det frem at for å hindre institusjonalisering og passivitet er det viktig å få ta ansvar for egen hverdag og at selvforvaltning betyr å legge til rette for en hverdag som i større grad ligner på det livet man lever utenfor fengsel.

Konkrete bemerkninger

Justisdepartementet har spesielt bedt høringsinstansene komme med synspunkter på om bestemte begrensninger i retningslinjene burde fjernes, og hvilke sikkerhetsmessige og eventuelt andre konsekvenser dette kan få. Disse vil bli gjennomgått enkeltvis nedenfor.

1.1 Egen eller nære pårørendes virksomhet.

Kriminalomsorgen kan ikke innvilge domfelte frigang til egen eller nære pårørendes virksomhet.

Juss-Buss mener at denne setningen kan fjernes fra forskriften. Ettersom retningslinjene legger opp til en konkret helhetsvurdering av den innsattes situasjon, vil denne vurderingen også kunne fange opp situasjoner der frigang til egen eller nære pårørendes virksomhet vil være et problem.

Forslaget som er lagt frem innebærer frigang for kortere dommer enn ett år. Det vil være lite hensiktsmessig for resosialiseringen om den domfelte ikke skal kunne søke frigang til egen virksomhet dersom det kun stoppes av et generelt forbud uten at dette er vurdert konkret i det enkelte tilfelle. Eksempelvis vil en selvstendig næringsdrivende i en liten bedrift kunne gå konkurs som følge av at man må være totalt fraværende for en ettårsperiode. Dette vil kunne sette den straffedømte i en svært vanskelig situasjon når han eller hun skal tilbake til samfunnet etter endt soning.

Juss-Buss ser det heller ikke som problematisk at en innsatt arbeider i en virksomhet til nære pårørende dersom det ikke er gode grunner som taler i mot dette. Vi mener at et absolutt forbud må fjernes, og at det her heller må åpnes for en konkret helhetsvurdering.

Denne typen bedrifter vil kunne være svært gode med tanke på normalisering og resosialisering nettopp fordi dette vil være mennesker som kjenner den innsatte og hans situasjon. Situasjoner der det vil være uheldig å arbeide i en slik bedrift vil bli fanget opp av den konkrete helhetsvurderingen som retningslinjene til straffegjennomføringsloven legger opp til også i dag.

1.2 Betydelige eierinteresser eller viktige verv.

Kriminalomsorgen kan ikke innvilge domfelte frigang til selskaper hvor domfelte har eller har hatt betydelige eierinteresser eller viktige verv.

Vi mener her med likhet til punktet over at et absolutt forbud må fjernes. Også her må det foretas en konkret helhetsvurdering. Som det argumenteres for under punkt 1.1 vil det også kunne tenkes at arbeid i slike bedrifter eller organisasjoner vil fremme normalisering og resosialisering. Det vil ikke være praktisk og hensiktsmessig å operere med et totalt forbud ettersom ulemper ved eventuell frigang vil avdekkes av en konkret helhetsvurdering.

1.3 Kveldstid

Kriminalomsorgen kan ikke innvilge domfelte frigang på kveldstid

Også her mener vi at et absolutt forbud må oppheves og at avgjørelsen må tas etter en konkret individuell vurdering. Eksempelvis kan frigang medføre at man har fått praksisplass der kveldsjobbing vil være et krav. Juss-Buss mener at en slik avgjørelse må bygges på den enkelts behov, situasjon og forutsetninger.

1.4 Videre bemerkninger

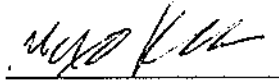
Juss-Buss vil påpeke at momentene i sviktfarevurderingen må endres i tråd med endringen av forskriften. I dagens sviktfarevurdering for frigang ”skal det legges vekt på *kriminalomsorgens totale kjennskap til den innsatte fra nåværende eller tidligere fengselsopphold, straffesakens dokumenter, tidligere kriminalitet osv. Det skal særlig legges vekt på den adferd som han eller hun har vist under straffgjennomføringen, som hvordan tidligere utganger har forløpt. Vanligvis bør innsatte ha gjennomført tidligere permisjoner uten anmerking for frigang innvilges*”, jfr. retningslinjene 3.18 om sviktfarevurdering. Ettersom forslaget dreier seg om frigang fra første dag, vil de to siste setningene ikke være noe som kan vektlegges for de som er i målgruppa for frigang fra første dag. Sviktfarevurderingen i disse tilfellene må gjøres ved en konkret helhetsvurdering av den domfelte. Dersom endringen av forskriften skal gjennomføres i praksis må også retningslinjen endres ettersom det er denne kriminalomsorgen benytter seg av når de foretar denne vurderingen.

Juss-Buss vil også påpeke at for å gjøre en lovendring som vil medføre frigang fra første dag reell, så må det gis øremerkede ressurser til kriminalomsorgen slik at de kan få ned saksbehandlingstiden i disse og lignende søknadsprosesser.

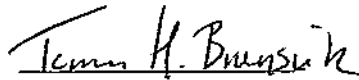
Juss-Buss mener videre at dersom det først åpnes for at fanger som idømmes en fengselsstraff på mindre enn ett år kan søke frigang fra første dag, så bør det vurderes om man ikke bør utvide ordningen til å være en mer skjønnsmessig bestemmelse. Å sette ett år som absolutt grense, kan føre til uhenksommessig forskjellsbehandling av innsatte. Har man eksempelvis en straff som varer i ett og ett halvt år er det vanskelig å se at de samme argumentene som gjelder for dem med straffer på kortere enn ett år ikke også skulle gjelde for disse tilfellene.

Eventuelle spørsmål kan rettes til Ragnhild Løseth, som kan nås på telefonnummer 22 84 29 10 alle hverdager mellom kl 10:00 og 15:00, unntatt torsdager.

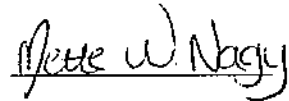
Med vennlig hilsen,
for Juss-Buss, ved fengselsgruppa,

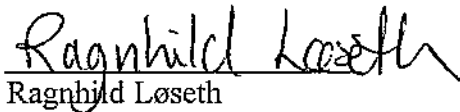
Mayo Akhtar

Torunn Hoem Brunsvik

Mette
Wickstrøm Nagy

Ragnhild Løseth

Kristine Hagtvedt Holte